

Vasemmalta: Ilpo Mansnerus, Erkki Kureniemi, Ilpo Saunio ja Seppo Heikinbeimo yhteiskuvassa 1960-luvulta.

Ilpo Mansnerus:

“Kyllä sielun on soitosta kuuluttava!”

Huilisti, kapellimestari, paki-noitsija... Ilpo Mansnerus kuuluu kiistatta Suomen huilusekä musiikkimaailman merkittävimpiin nimiin. Monipuolisen uransa aikana hän on toiminut niin RSO:n soolohuilistina kuin Kansallisoopperassa kapellimestarina, puhumattaakaan mittavasta opetustyöstä ammattihuilistien parissa. Viime vuonna 70 täyttänyt Mansnerus muistelee lämmöllä omia opiskeluaikojaan ja Suomen huilismin tilannetta silloin.

Vuonna 1953 perustettiin kotikaupunkiini Jyväskylään musiikkiopisto. Menimme kahden sisareni kanssa pääsykokeisiin, joissa piti soittaa muun muassa laulaa ja pianoa. Olimme aika ujonpuoleisia, mikä vaikutti omaan soittooni. Pääsin kuitenkin sisään, sillä ehdolla, että en ota instrumentikseni pianoa”, Mansnerus muistelee hymyillen.

Ilpoa kehoitettiin valitsemaan jokin puhallinsoitin, joiden soittajista oli tuohon aikaan pulaa. Nuori Ilpo oli kuullut Jyväskyläläisen huilistin Armas Liukkosen soittoa, mikä vaikutti soittovalintaan. Samainen Liukkonen oli juuri alkanut opettaa vastaperustetussa musiikkiopistossa puhaltimia – nimenomaan kaikkia puhaltimia!

“Hän opetti piccolosta trumpettiin, Liukkonen oli sanalla sanoen hyvä muusikko! Onni minulle oli se, että Liukkosen varsinainen soitin oli huilu”, Mansnerus kertoo.

Ilpo myöntää olleensa laiska oppilas, kesälomilla huilunsoitto unohtui tykkäänään. Innostus soittoon syntyi kuitenkin erilaisten kamarimusiikki- ja konserttiproduktioiden parissa, joihin nuorta huilistia pyydettiin jo varhain. Yksi merkittävä tekijä oli kamariorkesterin perustaminen Jyväskylään, jonka mukana Ilpo pääsi tekemään konserttimatkoja Helsinkiin asti.

“Toinen tärkeä oli Järvenpään musiikkiviikot, siellä tutustuin Tapio Jalakseen. Yllättäen saikin maanlaajui-

sia kontakteja, joka oli tuohon aikaan iso juttu. Nykyään puhutaankin sitten maailmanlaajuisista kontakteista”, Ilpo toteaa.

Merkittävä tapahtuma oli myös hetki kun Mansnerus kuuli radiosta Juho Alvaksen soittavan Venetsian karnevaalit. Alvas oli juuri tullut Ranskasta ja teki vaikutuksen erilaisuudellaan.

“Alvaksen soiton kuuleminen herätti innostuksen etsiä, niin, jotain. Tuohon aikaan huilussa oli vallalla niin kutsuttu ‘italialainen koulukunta’; staccato soitettiin huulten välistä, ansatsissa hymyiltiin eli jännitettiin huulia ja käytettiin kurkkuvibratoa, mikä oli suosittua myös Yhdysvalloissa. Alvaksen soitto oli erilaista!” Mansnerus kertoo.

“Pääsin Sibelius-Akatemiaan varsin varhain, 17-vuotiaana, mikä oli onni sillä edessä oli vielä hyviä kehitysvuosia jäljellä soittoa ajatellen. Aikaisemmin opitun italialaisen tyylin muuttaminen oli varsin vaivalloista.”

Oppiin Alvakselle

“Sibelius-Akatemiaan päästyäni pyrin ja pääsin Alvaksen luokalle. Tapio Jallas oli kehunut Alvasta ja hänen edustamaansa ranskalaista koulua”, Mansnerus muistelee.

Siihen aikaan ei huiluun ollut paljoa pyrkijöitä ja Akatemialla oli kaksi huiluluokkaa; Alvaksen ja Reino Veijalaisen, joka toimi RSO:n soolohuulistina.

“Veijalaisen ja Alvaksen soitossa oli selkeä ero. Alvas oli tuonut Ranskasta tuoretta oppia ja soitti kirkkaalla ja hyvällä, niin sanotusti ‘ranskalaisella saundilla’.

Veijalainen oli sellainen Suomen korpien kasvatti, kuitenkin taitava huilisti jonka tekniikka ei ikinä pettänyt”, Mansnerus kertoo.

Koska huilisteja oli vähän, Mansnerusta pyydettiin jo ensimmäisenä opiskeluvuotena huilistiksi Kansallisoopperan tuotantoon.

“Se oli jännittävää ja vaikeaa. Asuin siihen aikaan Tapiolassa yksiössä erään viulistiopiskelijan kanssa. Kummankin oli treenattava vaikeita stemmoja ja jaoimme tilan niin, että minä soitin vessassa ja hän ainoassa huoneessa – viulun jousi ei olisi nimitäin mahtunut liikkumaan vessassa”, Mansnerus muistelee nauraen.

Musiikkitieteitä ja kriitikon oppia

Oli lähellä, ettei Mansnerus valinnut urallaan aikanaan toisin – aloittaessaan nuorena opinnot Akatemialla, pääsi hän lukemaan myös musiikkitieteitä ja estetiikkaa Helsingin Yliopistoon.

“Muistan, kuinka siihen aikaan meillä oli opiskelijoiden kanssa kilpailu, kuka pääsee tenteistä vähimmällä lukemisella läpi. Opiskelutoveri Erkki Salmenhaara antoi minulle sitten neuvoja estetiikan tenttiä varten, että kannattaa lukea Otavan ‘Mitä, missä, milloin’ – sillä pitäisi tentit läpäistä”, Mansnerus nauraa.

Musiikkitieteen opinnot jäivät kun Mansnerus pääsi opiskelemaan Berliiniin Auréle Nicolet’n huiluluokalle vuonna 1963.

“Innostavat konsertit ja solistitehtävät ratkaisivat huilun eduksi. Mutta olin aina tiennyt, että haluan olla musiikin kanssa jollain tavoin tekemisissä. Ja niin, taidan olla yhä kirjoilla Musiikkitieteiden laitoksella, en minä sieltä koskaan eronnut”, Ilpo hymyilee.

Kaikenlainen kirjoittaminen on ollut Mansnerukselle myös tärkeää ja hän on toiminut aikanaan neljä vuotta YLE Radio 1:n ‘Kultakuume’-ohjelman kolumnistina.

“Minua pyydettiin nuorena opiskelijana Ylioppilaslehden musiikkikriitikoksi. Aikamoisia sankaritekoja liittyy siihen pestiin! Pääsin muun muassa arvioimaan Münchenin filharmonikkojen konserttavierailua Suomessa. Heidän jousistonsa teki vaikutuksen, minkä johdosta haukuin sitten suomalaisten orkesterien jousiston. Tämän seurauksena minut haukuttiin lehden toimituksen puolesta”, Mansnerus muistelee hymyillen.

Ammattiuralle

Vuonna 1966 RSO järjesti koesoiton soolohuulistin hakemiseksi. Mansnerus valittiin paikkaan.

“Sellaisella soittopohjalla, mikä ei kyllä tänä päivänä menisi lävitse”, hän toteaa.

Hän oli orkesterissa 10 vuotta, minkä aikana kollegoina ehdivät olla muun muassa Heikki Nurminen ja Kalevi Leisma.

“Oli se hienoa kun sai paikan.

Tuohon aikaan minulla oli jo perhetä, josta oli pidettävä huolta ja pysyvä virka tuntui hyvältä. Orkesterissa oli hyvä yhteishenki. Ei kyräilyä, elämä ei ollut niin vakavaa, miltä se nykyään vaikuttaa monesti”, Mansnerus sanoo.

Tuohon aikaan ei ollut myöskään paljoa intonaatiotietoa, mikä tämän päivän puhallinorkesterisoittajille kuuluu olennaisesti työn kuvaan.

“Esimerkiksi duurisointua soittaessa huudettiin iloisesti, että ‘terssejä ylemmäs!’ Kapuilla oli hyvä korva, mutta teoreettista tietoa ei ollut. Vais-tolla menttiin”, Mansnerus kertoo.

Orkesterityö sujui, mutta jo Saksassa opiskelun aikana Mansnerus oli alkanut kiinnostua kapellimestarin hommista ja oopperasta. Hän tutustui Berliinissä laulajiin, aloitti itsekin lauluopinnot ja Suomeen palattuun aloitti kapellimestariopinnot Jorma Panulan luokalla.

“Suomeen palattuani pääsin Helsingin työväen produktioihin johtamaan. RSO aikoina aloitin sitten johtamaan Ylioppilaskunnan Soittajia. Lopulta kyllästyin orkesterisoittajan työhön. Pääsin Kansallisoopperaan johtamaan vuonna 1976 ja olin siellä 10 vuotta”, Mansnerus kertoo.

Eroa entiseen

Mansneruksella on näkemystä myös siihen, mikä on muuttunut vuosien saatossa musiikkielämässä ja musiikkikoulutuksessa.

“Nykyään on paljon tietoa kaikessa muodossa, mutta omaan nuoruusajakaan jokainen tiedonmuru soitosta oli etsittävä itse. Tietoa oli harvassa, oli vain kuulopuheita. Myös nuotteja oli vähän ja siitä johtuen opetusrepertuaari saattoi olla liian vaikeaa. Esimerkiksi ensimmäisenä vuonna Akatemialla kevätnäytteessä soitin itse J. Iber-tin Konserton ensimmäistä osaa”,

Mansnerus kertoo.

Informaation lisääntymisen on myös tuonut haittavaikutuksia opiskeluun Mansneruksen mukaan. Nykyään on myös valinnan mahdollisuuksia siihen, mistä tiedon hakee.

“Se aiheuttaa sellaista siellä ja täällä juoksemista, josta ei aina välttämättä ole etua oppilaille. Sellainen hajottaa. Parhaiten omista oppilaistani ovat pärjänneet ne, jotka ovat olleet pitkään saman opettajan opissa”, Mansnerus toteaa.

Lisäksi hän sanoo musiikin varhaiskasvatuksen olevan täysin eri tasolla

“...Taidan olla yhä kirjoilla Musiikkitieteiden laitoksella...”

“Pääsin sisään sillä ehdolla, että en ota instrumentiksi pianoa.”

kuin ennen – jälleen hyvässä ja pahassa.

“Modernin musiikin valta-asema on vaikuttanut. Kaikille ei ole enää luonnollista tuottaa vapaata, hengittävää fraasia. Vibraton käyttö on nuorilla myös muuttunut. Ennen kaikilla oli käytössä niin sanottu kurkkuvibrato. Se on jäänyt pois, jopa niin paljon, ettei vibratoa kaikilta löydy enää ollenkaan. Vertaisin tässä soittoa lauluun, kyllähän sielun on soitosta kuuluttava”, Mansnerus sanoo.

Hän kertoo nauttivansa soitossa elävästä esityksestä, pelkkä hyvä tekniikka ei sinällään anna mitään.

“Soitossa on kuuluttava omakohtainen suhde siihen, mitä tekee. Parempi niin, että sielussa soi, vaan ei saa koneesta ulos kuin tosinpäin. Musiikki on ihmisen sisäinen asia ja sen merkitykset ovat sisäsyntyisiä, eivät pelkkää ulkopuolelta tulevaa ääntä!” ■

Hanna Tissari

Ilmo Mansnerus – taustaa

- Syntynyt Savonlinnassa 1943, vanhemmat opettajia
 - Perhe muutti Jyväskylään Mansneruksen ollessa lapsi, kirjoitti ylioppilaaksi 1960
 - Opiskellut huilunsoittoa Sibelius-Akatemiassa Juho Alvakseen ja Berliinissä Auréle Nicolet'n ja Karlheinz Zölllerin opetuksessa
 - Radion Sinfoniaorkesterin soolohuilisti 1966–76
 - Suomen kansallisoopperan kapellimestari 1976–85
 - Opettanut huilunsoittoa Sibelius-Akatemiassa 1960-luvulta lähtien

Ilmo Mansnerus.